

TARTU LINNAVOLIKOGU KESKKONNAKOMISJON KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tartu, raekoda

13.04.2022 nr 6

Koosolek algas kell 17:00, lõppes kell 19:45

Koosolekut juhatas: Mart Hiob

Protokollis: Marys Piller

Koosolekust võttis osa: Nikolai Männik, Martin Ottas, Alipi Borin, Laura Danilas, Andrus Punt, Armen Šahbazjan, Mart Hiob, Mati Malm, Tanel Tein, Irja Alakivi, Loone Ots, Eino Erkki Johannes Rantanen, Priit Jagomägi, Olev Raju kirjalikult, Kristel Birgit Potsepp kirjalikult
Kutsutud: abilinnapea Gea Kangilaski, abilinnapea Raimond Tamm, linnasekretär Jüri Mölder, Erakonna Eestimaa Rohelised juhatusel liige Johanna Maria Tõugu, Tartu Linna Noortevolikogu esindaja Tõnn Martin Tirgo, ruumilooze osakonna juhataja-linnaarhitekt Tõnis Arjus, ruumilooze osakonna linnaplaneerija Indrek Ranniku, linnavarade osakonna ehitusteenistuse vanemspetsialist Elo Kiivet, linnamajanduse osakonna keskkonnateenistuse juhataja Ülle Mauer, Erakonna Eesti 200 nõunik Taavi Vaikjärv, Erakonna Eesti 200 nõunik Olaf Reedi

Päevakord:

1. Tartu kesklinna pargi roheuuringu tutvustus
2. Loa andmine Aardlapalu prügila järelhoolduse riigihanke korraldamiseks
3. Informatsioon Sanatooriumi pargi kaitse alla võtmise ettepanekust
4. Informatsioon autovabaduse puistee ja rajatavate pop-up rattateede kohta 2022
5. Kohapeal algatatud küsimused

Irja Alakivi tegi ettepaneku, et Sanatooriumi pargi punktis, kus ollakse selgelt juhtkomisjoniks määratud, mitte ainult ei kuulata, vaid jätkatakse seda arutelu, mis eelmisel koosolekul oli ja kujundatakse selge seisukoht või tehakse otsus, ettepanek.

1. Tartu kesklinna pargi roheuuringu tutvustus

Kuulati Aveliina Helmi ettekannet Tartu kesklinna pargi seisundi, elurikkuse ja ökoloogilise sidususe analüüsi kohta, komisjoni liikmete küsimusi ja Aveliina Helmi vastuseid neile. Analüüsiga kirjeldati nüüdisaja nõudeid rahuldava, ökoloogilisel kõrgtasemel linnapargi pealisülesandeid, anti ülevaade kesklinna pargi tänasest seisukorrast, anti hinnang pargi roheväärtusele, hinnati uue hoone ning asukohta lisanduvate avalike funktsioonide koosmõjul ilmnevaid riske ning võimalusi, sõnastati üldised printsiibid haljastuse osas, võrdluseks hinnati ka Vabaduse puistikku, Barclay parki ja Uueturu parki ning anti soovitusi jõeäärse linnamaastiku kujundamiseks. Tänapäeva rohealad peaksid olema mitmeotstarbelised, elurikkust ja looduse hüvesid toetavad ning elanike vaimset ja füüsilist tervist toetavad. Seda saab tagada linnaruumi läbimõeldud planeerimisega, rohealade kvaliteedi tagamisega, rohealade tihendamise ja tarbetu pinnakatte vältimisega. Dendroloogiliselt on kesklinna pargi puistu seisund hea, rohttaimed võrreldes teiste kesklinna parkidega liigirohked. Kesklinn ei ole linnurikas ega linnuliigirikas piirkond. Tolmeldajate arv samuti väike. Seda soosivad kõrged hooned ja ulatuslikud pinnakatted. Ettepanekud: suurendada linnalooduse sidusust, vähendada kõvakattega pinnaseid, luua

taskuparke, tagada rohekoridor Emajõe ja Toomemäe vahelisel alal, suunata looduslikkusele puude ja põõsaste valikukriteeriumid. Park võiks olla väiksem, kuid rindelisem ja rohkem elupaiku-funktsioone pakkuv. Adresseerida müra- ja valgusreostus.

Mart Hiob küsis, kas on ettepanekuid kesklinna parki rajatava kultuurikeskuse täpsema planeeritava asukoha kohta.

Aveliina Helm vastas, et analüüsi põhjal ühte või teist piirkonda eelistada ei saa.

Tanel Tein küsis, kas oleks vajalik südalinna kultuurikeskusele võimalik teine asukoht leida.

Aveliina Helm vastas, et analüüsist lähtuvalt on keskpargi seisund kehv ja tänase seisundi jätkumine ei ole mõistlik. Vabaduse puistee müraga ja pargi üldise struktuurse mitmekesisusega tuleks midagi ette võtta. Rohealade ja elurikkuse tuumalad võiksid olla omavahel hästi ühendatud. Kui suudetakse see tagada, ei ole halb mõte kesklinna parki see hoone rajada. Kesklinna hoonestamisest suurem probleem on valglinnastumine, mida kesklinna suurem hoonestamine võiks pidurdada.

Loone Ots küsis, kas oleks mõistlik hoida see hoone madalam kui 8 m nii lindude kui putukate seisukohast.

Aveliina Helm oli seisukohal, et uus hoone peaks võimaldama pigem möödapääsu, kui ülepääsu.

Johanna Maria Tõugu küsis, kui kaua võiks ühel linnal aega minna selliste elurikaste ideaaltingimuste loomiseks.

Aveliina Helm hindas, et see võib olla päris kiire. Elurikkuse suurendamiseks oleks vaja piisavat rohealade rajamist.

Olaf Reedi küsis uue pargi kasvamise kiiruse, kuumaalade ja üleujutuste suurenemise võimalikkuse kohta seoses rajatava hoonega kesklinna pargis.

Aveliina Helm selgitas, et liialt palju on kõvakattega pinda, veevoogusid peaks adresseerima puhverribadega. Ettenägelikult ja teadlikult planeerides on võimalik veevoogusid pidurdada.

Eino Erkki Johannes Rantanen küsis, kas sellises mahus kesklinna pargi hoonestamine ei tööta vastu elurikkuse suurendamiseks vajalike rohealade rajamise eesmärgile.

Aveliina Helm oli seisukohal, et peaks olema arhitektuurne tingimus, et kõvakattega alade asemele luua rohealasid nii kasutatava pinnana kui inimestest eraldatud pinnana. Park peaks koosnema looduslikult erineva struktuuriga aladest. Mingi osa olemasolevast puistust peaks püüdma säilitada. Läbi tuleks mõelda kiiremakasvuliste põõsaste ja rohttaimestiku paiknemine.

Irja Alakivi oli seisukohal, et ei ole õige väide, et park võiks olla väiksem. Kesklinna pargi puude vanus ja seisund on väga hea, park on perspektiivne, täidab mitmesuguseid funktsioone. Pargi vähendamine viib selle ökoloogiliselt tasakaalust välja. Ta tegi ettepaneku kesklinna park säilitada ja teha see mitmerindelisemaks.

Komisjon võttis informatsiooni teadmiseks.

2. Loa andmine Aardlapalu prügila järelhoolduse riigihanke korraldamiseks

Kuulati abilinnapea Raimond Tamme ettekannet, komisjoni liikmete küsimusi ja Raimond Tamme vastuseid neile. 2022. aastaga lõpeb Aardlapalu prügila järelhoolduseks sõlmitud kontsessioonileping Doranova Baltic OÜga. Käesoleva eelnõuga taotleb linnamajanduse osakond luba uue riigihanke väljakuulutamiseks ja lepingu sõlmiseks aastateks 2023-2025. Aardlapalu prügila suleti 2009. aastal ning pärast seda on prügilas läbi viidud prügila sulgemiskavas ette nähtud järelhoolduse toimingud. Aardlapalu prügila järelhooldus hõlmab seiret, prügilagaasi kogumist ning elektri tootmist, prügilademe ja ümbruse niitmist, prügila teede, platside, kraavide, truupide korrashoidu, prügilasse rajatud nõrgvee ja gaasikogumise süsteemide jm rajatiste korrashoidu, hooldust ja haldamist. Kehtiv kontsessioonileping sõlmiti kümneks aastaks (2013-

2022), uus leping on plaanis sõlmida kolmeks aastaks. Kehtiva kontsessioonilepingu raames rajati prügilasse prügilagaasi kasutatav koostootmisjaam. Prügilagaasi kogused on pidevalt vähenenud ning gaasist elektri tootmine on hetkel võimalik, aga pikemas perspektiivis mitte. Seetõttu sõlmitakse seekord leping lühemaks perioodiks. Uues hankes jätkatakse prügila seirega ning süsteemide ja rajatiste hoolduse ning käitamisega. Prügilagaas kogutakse ning võimalusel toodetakse sellest elektrit. Uue lepingu eeldatav maksumus on 225 000 eurot.

Komisjon võttis info teadmiseks.

3. Informatsioon Sanatooriumi pargi kaitse alla võtmise ettepanekust

Mart Hiob taandas ennast käesoleva päevakorrapunkti arutamise ja otsustamise ajaks.

Päevakorrapunkti juhatas komisjoni aseesimees Loone Ots.

Kuulati abilinnapea Gea Kangilaski ettekannet. Keskkonnaamet on informeerinud linnavalitsust, et kodanikualgatuse korras esitati 19.03.2021 keskkonnaministeeriumile ettepanek võtta looduskaitse alla Tartu linnas asuv Sanatooriumi park. Keskkonnaameti tellimusel on ala kohta koostatud eksperthinnang. Eksperthinnangu kohaselt on Sanatooriumi pargi väärtuste säilitamiseks ja edendamiseks riiklik kaitse vajalik, kuna praegune hooldustase ja võimalik ehitussurve seavad ohtu pargi väärtuslikud osad ja pargi kui ruumilise terviku ja massiivi säilimise. Eksperthinnangus piiritletud alal kehtivad kaks detailplaneeringut: Raja 31a krundi detailplaneering (2005) ja Riia ja Raja tänava vahelise ala detailplaneering (2001). Keskkonnaamet on teatanud, et kujundab oma seisukoha pargi kaitse alla võtmise või kaitse alla võtmisest loobumise kohta, kuid enne soovib teemat arutada Tartu linna esindajatega. 01.02.2022 toimus Tartu Linnavalitsuse ja keskkonnaameti kohtumine. Keskkonnaamet esitas kokkuvõtte kaitse otstarbekuse hinnangust ning leidis, et eelkõige on tegemist suure ökoloogilise väärtusega alaga ning tegi ettepaneku võtta ala kohaliku kaitse alla. Linn tutvustas maa-alal kehtivaid planeeringuid, mis piiravad linna võimalusi ala kaitse alla võtmisel, kuid väljendas loodusväärtuste kaitsmise tähtsust. Linnavalitsus on kaalunud Sanatooriumi pargi kaitse alla võtmise küsimusi. Linnavalitsus ei toeta Keskkonnaameti ettepanekus esitatud tingimustel ja ulatuses maa ala kaitse alla võtmist, sest:

- 1) üldplaneeringus rohealadena määratletud, sealhulgas linnale kuuluvate alade täiendav kaitse alla võtmine ei ole vajalik,
- 2) kinnistu omanik ei soovi alal kehtiva detailplaneeringu kehtetuks tunnistamist ning kohaliku kaitse alla võtmine tooks eeldatavalt kaasa hüvitise nõude,
- 3) üldplaneeringusse on lisatud täiendav tingimus lähtuda ala hoonestamisel dendrooloogilise hindamise tulemustest,
- 4) üldplaneeringus määratud väikeelamumaa juhtotstarvet ei saa ilma uut üldplaneeringut koostamata muuta,
- 5) keskkonnaamet ei ole oma ettepanekus ja ka edasise menetluse käigus esitanud infot ega võtnud seisukohta ettepaneku kohaselt kaitse alla võetavate maade omanikele makstava võimaliku hüvitise või muude võimalike kokkulepete osas.

Eino Erkki Johannes Rantanen oli seisukohal, et see linnavalitsuse väide, et üldplaneeringus rohealadena määratletud, sealhulgas linnale kuuluvate alade täiendav kaitse alla võtmine ei ole vajalik, ei päde. Pargi looduslik väärtus kehtib tervikuna. Usaldab siinkohal pigem keskkonnaametit.

Jüri Mölder täiendas, et Tartu linn on üldplaneeringu menetluses hinnanud juba kohaliku kaitse vajadust ja väljendanudki seda rohealaga määratluse kaudu. Juba rohealaks üldplaneeringus määratud alade riikliku kaitse alla võtmine kitsendab nende igapäevast kasutamist. Linn on otseselt seotud linnas kehtivate õigusaktidega. Volikogu 07.10.2021 kehtestatud üldplaneering, kus on hinnatud looduskaitse, kultuuriloolisi, miljööväärtuslikke, muinsuskaitse aspekte, on Tartu linnale siduv arvamus andmisel. Seda kehtivat haldusakti saab muuta ainult läbi uue üldplaneeringu menetluse. Uue üldplaneeringu menetlus selle looduskaitse alla võtmise

ettepaneku haldusmenetluse raames ei ole mingil tingimusel läbitav. Keskkonnaamet saab oma seisukohad langetada sõltumata Tartu linna arvamusest, aga Tartu linn peab arvestama kehtestatud õigusaktidega.

Loone Ots oli seisukohal, et õigusakte ikka aeg-ajalt muudetakse ja ta tegi ettepaneku viia see asi siiski keskkonnakomisjoni kaudu volikokku otsustamiseks. See park väärrib säilitamist tervikuna, mitte väikeste aladena.

Martin Ottas juhtis tähelepanu asjaolule, et antud juhul on tegemist linnavalitsuse antava informatsiooniga, mille komisjon saab teadmiseks võtta. Praegu ei ole, mida volikokku saata.

Armen Šahbazjan palus täpsustada komisjoni eesmärgi selle teema käsitlemisel. Ta oli seisukohal, et tegemist on juriidilise kasuistikaga. Pargi looduskaitse alla võtmine ei muuda selle olukorda paremaks. Hoone restaureerimisega peaks tegelema selle omanik. Maja looduskaitse alla võtmine renoveerimiseks finantse juurde ei too.

Loone Ots selgitas, et praegu tahame rääkida pargist, maja jätta kõrvale, kuid arvestada, et park, kui tervik, omab suuremat väärtust looduse, kultuuri ja tervise aspektist. Räägime võimalusest parki tervikuna säilitada muutes selle tõttu üldplaneeringut ja arutades võimalusi, kuidas parki hoida seni, kuni võetakse ta looduskaitse alla. Looduskaitse all olek ei sega pargi vääristamist.

Mati Malm kahtles, kas linnal on praegu nii palju finantsvahendeid, et maksta kinni olemasolevate detailplaneeringute tühistamine krundiomanike küsitavas hinnas või peaksime pigem ootama, kuni riik võtab need kaitse alla ja kompenseerib linnale selle hinna.

Eino Erkki Johannes Rantanen oli seisukohal, et kui oleks arusaam, kui väärtusliku asjaga me siin tegeleme nii kultuuriliselt, keskkonnavalitsusest kui rahvatervise poolest, siis leiduks ka tahe ning leitaks ka vahendid.

Loone Ots tegi ettepaneku jätkata Sanatooriumi pargi küsimuse uurimist finantsilisest seisukohast vaatega ka Tartust väljapoole, kuidas oleks võimalik saada rahastust, kuidas säilitada üks Euroopa park. Kindlasti peaks maja ja parki vaatama tervikuna. Tartu linnale oleks au, kui ostaksime suurte tartlaste elamu linna finantsidest välja, siis saaks rääkida edasi maja restaureerimisest ja kasutamisest avalikus huvis ja otstarbel kõigi tartlaste hüvanguks. Keskkonnakomisjon võiks esitada linnavalitsuse arvamuse kõrvale oma arvamuse, et park on väärt säilitamist.

Martin Ottas juhtis tähelepanu asjaolule, et komisjon ei ole sellist ettepanekut hääletanud. Ei saa eeldada, et keskkonnakomisjonil on mingi seisukoht, kui seda ei ole hääletatud.

Irja Alakivi tõi näite, et linnal ja linnal on vahe ning linnaametnike suhtumisel väärtustesse on vahe. 2007.aastal, kui Tartu linn põlistas Sanatooriumi pargi ajaloolis-kultuurilise ja loodusväärtusliku osa hävitamist selle ehitusmaaks määramisega, võeti Tallinnas Nõmmel kaitse alla 67 ha parke, millest 37 ha eraomanduses olevaid parke. Kõik lahendati kultuurselt ja rahulikult, pargid on säilinud ja kaitse all.

Andrus Punt tegi ettepaneku toetada linnavalitsuse esitatud seisukohta.

Loone Ots pani hääletusele kaks ettepanekut:

1. Võtta Sanatooriumi park tervikuna riikliku kaitse alla muutes selleks vajalikke planeeringuid

Hääletustulemus:

Poolt: 4 (Irja Alakivi, Eino Erkki Johannes Rantanen, Loone Ots, Olev Raju kirjalikult)

Vastu: 5 (Andrus Punt, Laura Danilas, Nikolai Männik, Martin Ottas, Alipi Borin)

Erapooletud: 2 (Mati Malm, Armen Šahbazjan)

2. Toetada linnavalitsuse esitatud seisukohta

Hääletustulemus:

Poolt: 8 (Mati Malm, Martin Ottas, Alipi Borin, Armen Šahbazjan, Andrus Punt, Laura Danilas, Nikolai Männik, Kristel Birgit Potsepp kirjalikult)

Vastu: 2 (Loone Ots, Eino Erkki Johannes Rantanen)

Erapooletud: ei ole

Komisjon otsustas 8 poolthäälega toetada linnavalitsuse seisukohta.

4. Informatsioon autovabaduse puistee ja rajatavate pop-up rattateede kohta 2022

Ruumilooma osakonna juhataja-linnaarhtiekt Tõnis Arjus andis ülevaate autovabaduse puistee tulevikust, sh rajatavate pop-up rattateede teemast ning vastas komisjoni liikmete küsimustele.

Autovabaduse puistee eesmärk: luua kvaliteetne avalik ruum vanalinna ja jõe ühendajana, pakkuda inimestele mitmekesiseid võimalusi vaba aja veetmiseks, teadvustada keskkonnaprobleeme ja pakkuda neile lahendusi, tõsta Tartu mainet roheline ja inimkeskse sihtkohana, linna südame suvine elavdamine, kõigi liikumisviiside toetamine.

Pilootprojekti kestvus on 5 kuud – mai-september. See on vajalik, et katsetada ja õppida enne suuri investeeringuid. Keskne sündmusruum on Vabaduse puisteel – luuakse side kesklinna pargi ja Emajõe vahel. Riia tänavast kujuneb linna peatänav, kus on ruumi kõigile ja ruum toetab olemasolevaid ja tekkivaid väärtusi. Vabaduse puistee avatakse suvel linlastele (suletakse mootorsõidukitele) nädalavahetusesti. Luuakse tingimused erinevate partnerite üritustele. Toimuvad mitmekesised sündmused ja koostöö festivalidega.

Senisest enam pööratakse tähelepanu jalgratturite ja jalakäijate turvalisusele – seda aitavad saavutada erinevatele liiklejagruppidele selgelt eraldatud teeosad. Luuakse kollaste markeeringutega ajutised rattarajad. Jätkatakse kõikide linnaosade ühtlase kõnni- ja jalgrattateedega katmist ning rajatakse kiired otseteed linnasüdamesse, et liikluskoormus saaks hajuda.

Mart Hiob küsis inimeste arvu mõõtmise kohta.

Tõnis Arjus vastas, et see on võimalik, saab teostada sõidukite loendamise baasil arvestades inimeste keskmist arvu sõidukis.

Armen Šahbazjan küsis kas on kaalutud võimalust teha Riia tänavale ühepoolne rattarada.

Tõnis Arjus selgitas, et on kaalutud seda lahendust, kuid leiti, et rattarada peab olema autodega ühes suunas, sest nii on turvalisem.

Irja Alakivi küsis jalgratturite turvalisuse kohta, mis tundub nõrgaks jäävat, kui operatiivautod võivad sõita jalgratturite rajal.

Tõnis Arjus vastas, et liiklusvoog on tihedam ühes suunas, vastassuund on päästjale tavaliselt vaba ja saab möödasõitu sooritada. Päästeautode sõit rattarajal on erandlik.

Komisjon võttis info teadmiseks.

5. Kohapeal algatatud küsimused

Alipi Borin tegi ettepaneku kaaluda edaspidi mitme koosoleku tegemist, kui komisjoni koosoleku päevakorras on palju mahukaid punkte, et vältida koosolekute venimist liialt pikaks.

Loone Ots

Koosoleku juhataja

Mart Hiob

Koosoleku juhataja

Marys Piller

Protokollija